

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БУДІВНИЦТВА І АРХІТЕКТУРИ
AUTONOMOUS UNIVERSITY OF ZACATECAS (MEXICO)
INSTYTUT PEDAGOGIKI, KUJAWSKA SZKOŁA WYŻSZA WE WŁOCŁAWKU
(POLSKA)
EUROPEAN INSTITUTE OF FURTHER EDUCATION (EIDV) (SLOVAKIA)
LICEUM OGÓLNOKSZTAŁCĄCE IM. JANA KASPROWICZA W INOWROCŁAWIU
(POLSKA)
НАЦІОНАЛЬНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ М.П. ДРАГОМАНОВА
ДЕРЖАВНИЙ ТОРГОВЕЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ДЕРЖАВНИЙ ПОДАТКОВИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ**

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

V Міжнародної конференції

17 листопада 2022 року

**До 20-річчя з дня створення
кафедри професійної освіти
КНУБА**

***м. Київ
КНУБА***

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

*Рекомендовано до друку Вченою радою
Київського національного університету будівництва і архітектури
(протокол № 4 від 23 грудня 2022 р.)*

Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України: матеріали V Міжнародної конференції (17 листопада 2022 року) до 20-річчя з дня створення кафедри професійної освіти КНУБА. – Київ: Київський національний університет будівництва і архітектури, 2023. – 408 с.

ISBN 978-617-8007-89-8

У матеріалах V Міжнародної конференції «Актуальні проблеми освітнього процесу в контексті європейського вибору України» висвітлюються актуальні питання професійної (професійно-технічної) освіти: вітчизняний та зарубіжний досвід; психолого-педагогічне забезпечення освітнього процесу: сучасні виклики; сучасні проблеми викладання інженерно-технічних та гуманітарних дисциплін.

Матеріали конференції розраховані на науково-педагогічних, наукових працівників у галузі педагогіки, психології, соціології, викладачів, аспірантів, студентів, а також на соціальних педагогів, соціологів, практичних психологів і соціальних працівників.

УДК 37.09
ББК 74(4Укр)

За зміст поданих матеріалів несуть відповідальність їх автори.

ISBN 978-617-8007-89-8

© КНУБА, 2023

За пошуками достовірної інформації, ми пройшли чимало цікавих тверджень та питань, які доповнили наші тези та дали змогу більше зазирнути у бік нашої проблеми, тим самим створили ще більше цікавих питань, які неодмінно подовжать тривалість даних досліджень.

Список використаних джерел

1. Вища освіта України: Методологічні та соціально-виховні проблеми модернізації: Монографія / За заг. ред. В.П. Андрущенко, М.І. Михальченка, В.Г. Кременя. – К.: Знання, 2001. – 440 с.

2. Пінчук В. М. Психолого-педагогічні засади впровадження інноваційних технологій у вищій школі // Сучасна вища школа: Психолого-педагогічний аспект: Монографія / За ред. Н.Г. Ничкало. – К.: Віпол, 1999. – С 246-256, с. 248-249.

3. Шубіна Н.А. Соціально-педагогічні умови для вирішення завдання розвитку сучасної школи. URL: <http://do.teleclinica.ru/206137/>.

4. Астахова В. І. Деякі питання теорії та практики становлення безперервної освіти/В.І. Астахова // Гуманітарні науки. - 2011. - №3. - С. 86-93.

5. Державна національна програма "Освіта: Україна ХХІ століття". — К.: Райдуга, 1994. — 62 с.

Калениченко Руслан Арсенович,

кандидат психологічних наук, доцент,

доцент кафедри професійної освіти

Київського національного університету

будівництва і архітектури;

Марченко Алла Григорівна,

магістрантка групи ФСМ-51м

Київського національного університету

будівництва і архітектури

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ

Головним викликом сьогодення сучасному освітньому процесу і нашому суспільству в цілому є ВІЙНА. Внаслідок воєнних дій значна кількість учасників освітнього процесу отримали психологічні травми різного ступеня, що часто призводять до посттравматичного розладу та потребують постійної психологічної підтримки та допомоги.

Російська агресія проти України зумовила низку викликів для психологічної служби освіти, а саме:

- значне зростання чисельності учасників освітнього процесу, які отримали психологічні травми різного ступеня внаслідок воєнних дій і потребують постійної психологічної підтримки та допомоги;

- дефіцит практичних психологів/послуг із психологічного супроводу під час освітнього процесу з огляду на збільшення кількості людей, яким це вкрай необхідно;

- недостатня підготовка педагогічних працівників до надання базової психологічної підтримки та для роботи з дітьми, які отримали психологічну травму;

- недосконала система підтримки педагогічних працівників і практичних психологів під час роботи в стресових умовах та з дітьми, які отримали психологічну травму;

- недостатня обізнаність батьків у сфері психічного здоров'я надавати психологічну підтримку дітям;

- необхідність упровадження чітких алгоритмів перенаправлення та протоколів реагування для педагогічних працівників у разі складних ситуацій з психологічної травми.

Воєнні події, що відбуваються в Україні, є стресом для усіх учасників освітнього процесу. За таких умов, звичайно, істотно зростає роль психологічної служби у системі освіти щодо забезпечення своєчасного і

систематичного надання психологічної та соціально-педагогічної підтримки всім учасникам освітнього процесу відповідно до цілей та завдань системи освіти.

Вагомого значення набуває створення психологічно комфортного освітнього простору для здобувачів освіти, забезпечення якісного освітнього процесу для учнів та учениць, які мають психологічну травму, та надання своєчасної підтримки педагогічним працівникам. Незважаючи на масштабність і складність проблеми, я вважаю, що наша система освіти має великі можливості для допомоги учасникам навчального процесу. Її професійний та організаційний ресурс, сфера соціального впливу дозволяють здійснювати комплексний і системний підхід до всіх учасників освітнього процесу.

Сьогодення вимагає перезавантаження української освіти з оновленням наявного алгоритму професійної діяльності та переглядом методології роботи з учнями, батьками, вчителями; зміну акцентів та пріоритетів з процесу на результат із використанням ефективних методів практичної психології та соціальної педагогіки. Саме психологічна служба покликана навчити як жити в злагоді з самим собою та з іншими, і як вступати в стосунки зі світом, щоб життя приносило задоволення. Тому першочерговим завданням працівників психологічної служби є пошук дієвих засобів і методів профілактичної, просвітницької та корекційно-розвиткової роботи. Психологічна служба є необхідним компонентом у системі освіти, що забезпечує розвиток особистісного, інтелектуального та професійного потенціалу суспільства. У період змін та впровадження інновацій у систему освіти практичні психологи і соціальні педагоги відіграють важливу роль. У контексті радикального оновлення системи освіти психологічна служба сучасного закладу освіти як ніколи покликана сприяти покращенню умов для розвитку кожного суб'єкта освітнього процесу, здійснювати психологічну підтримку й надавати допомогу здобувачам освіти, учителям, батькам.

Зауважимо, що робота педагогічного працівника у закладі освіти відрізняється великим обсягом зусиль, необхідних для опрацювання різних по складності та емоційній напрузі ситуацій, що виникають під час навчання. Особливість цієї роботи полягає в тому, що педагоги кожного дня стикаються з сильними почуттями, іноді з дуже складними та неприємними. Це людський біль, агресія, безсилля, безпорадність тощо. І формуючи творчу активність учнів, необхідно постійно приділяти увагу їхнім потребам, інколи досягаючи меж своїх емоційних можливостей і професійної компетентності. Саме тому психологічний та соціально-педагогічний супровід освітнього процесу, а особливо працівників освіти є актуальним в умовах сьогодення.(1)

Висновок

“ПЕРЕТВОРИТИ СТРЕС ТА БІЛЬ У СИЛУ ТА НАСНАГУ, ЗЛО – НА ДОБРО...” (О. ЗЕЛЕНСЬКА Перша Леді України)

Пріоритетом діяльності сьогоднішніх закладів освіти має стати забезпечення психологічної стійкості учасників освітнього процесу, які постраждали від ВІЙНИ.

Як наслідок, перед психологічною службою у системі освіти постає ряд нових викликів, пов'язаних із великою чисельністю учасників освітнього процесу, що мають психологічні травми через військові дії.

Так, згідно з отриманими даними статистики, у 2021/2022 н. р. загалом до працівників психологічної служби надійшло 2 829 475 звернень, із них: 35 звернень батьків здобувачів освіти, **30,4%** звернень педагогічних працівників, 27,7% звернень здобувачів освіти та 6,9% звернень інших зацікавлених осіб. Із початком ВІЙНИ в Україні додалося багато звернень щодо психологічної підтримки дітей в умовах війни, надання психологічної допомоги, у т. ч. екстреної, подолання стресу, переживання втрати, горя, печалі та страждання, психотерапевтичної роботи з дітьми, які втратили батьків, домівку, здоров'я й зазнали ушкоджень, пережили бомбардування, стали біженцями, ВПО.

Якщо в попередні роки найбільше звернень надходило з приводу булінгу (цькування), домашнього насильства тощо, то в умовах воєнного стану переважають звернення щодо надання психосоціальної та соціально-педагогічної допомоги дітям і сім'ям із числа ВПО.

Війна – нечекана подія, яка струснула Україну втричі сильніше ніж пандемія 2020-2022 років. Будь-яка нечекана подія несе травматизацію певного рівня. Однак, говорячи про посттравматичний стрес, ми часто забуваємо про посттравматичний зріст – корисний досвід, який може взяти кожна особистість із такої ситуації. І найважливіший із них – здатність розвиватися в період.(2)

Кризи.

Щодо змін у системі освіти України в умовах сьогодення, на мою думку ми маємо всіма можливими способами ініціювати:

- Запровадження багаторівневої системи надання психологічної підтримки та налагодження механізмів перенаправлення у сферу охорони здоров'я для надання фахової допомоги;
- забезпеченню ставками практичного психолога та соціального педагога закладів освіти відповідно до нормативної потреби;
- сприяння введенню ставок посади практичного психолога, соціального педагога у кожний навчальний заклад не залежно від нормативів учасників освітнього процесу.

Список використаних джерел

1) Інтернет-ресурс:

<https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analitychn.zbirnyk->

[Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.Psykholohichnyy.suprovid.uchasnyk-iv.osvitnoho.protsesu.pdf](https://mon.gov.ua/storage/app/media/zagalna%20serednya/serpneva-konferencia/2022/Mizhn.serpn.ped.nauk-prakt.konferentsiya/Inform-analitychn.zbirnyk-Osvita.Ukrayiny.v.umovakh.voyennoho.stanu.Psykholohichnyy.suprovid.uchasnyk.iv.osvitnoho.protsesu.pdf)

2) Інтернет-ресурс: Педагог у викликах часу

<https://drive.google.com/file/d/15ltNbPpo-b0GKbXMDuSjR7C49C58ezmI/view>

Іваннікова Ганна Василівна

**ЖИТТЄСТІЙКІСТЬ ЯК ОДНА З ХАРАКТЕРИСТИК
ОСОБИСТІСНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ 94**

Калениченко Руслан Арсенович, Бородін Андрій Олексійович

**ОРГАНІЗАЦІЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ У ПРОЦЕСІ
ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ..... 100**

Калениченко Руслан Арсенович, Дикса Олександр Володимирович

РЕФЛЕКСІЯ ЯК МЕХАНІЗМ САМОРОЗВИТКУ ОСОБИСТОСТІ.... 103

Калениченко Руслан Арсенович, Касіч Заріна Вікторівна

**ХАРАКТЕРИСТИКА КОНФЛІКТІВ ТА ПІДХОДІВ
ДО ЇХ ВИРІШЕННЯ..... 108**

Калениченко Руслан Арсенович, Коренюк Тамара Олегівна

**ПРОБЛЕМИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ НА СЬОГОДНІШНІЙ ДЕНЬ ТА
ПРИКЛАДИ ЇХ ВИРІШЕННЯ В ІНШИХ КРАЇНАХ..... 113**

Калениченко Руслан Арсенович, Луценко Олександр Петрович

**ПИТАННЯ МОДЕРНІЗАЦІЇ ТА ІННОВАЦІЇ ПРОФЕСІЙНОЇ
ОСВІТИ 115**

Калениченко Руслан Арсенович, Марченко Алла Григорівна

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОСВІТНЬОГО
ПРОЦЕСУ: СУЧАСНІ ВИКЛИКИ 121**

Калениченко Руслан Арсенович, Рябчун Олена Василівна

ПРОБЛЕМИ ДУАЛЬНОЇ ФОРМИ ЗДОБУТТЯ ОСВІТИ 125

Калениченко Руслан Арсенович, Скорик Ганна Юрївна

**ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД НАВЧАЛЬНО-
ВИХОВНОГО ПРОЦЕСУ СТУДЕНТІВ З ОБМЕЖЕНИМИ
МОЖЛИВОСТЯМИ В УМОВАХ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ..... 127**

Калениченко Руслан Арсенович, Черкасова Анна Вадимівна

**ОСОБЛИВОСТІ ПОВЕДІНКИ УЧАСНИКІВ ПЕРЕГОВОРНОГО
ПРОЦЕСУ 132**

Каськов Ігор Васильович

**ПСИХОЛОГІЧНИЙ ВПЛИВ САМООЦІНКИ НА ПОВЕДІНКУ У
ПІДЛІТКОВОМУ ВІЦІ..... 135**

Корчова Галина Леонідівна

CLIP THINKING: BASIC CONCEPTS AND TERMS..... 138

Наукове видання

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ОСВІТНЬОГО ПРОЦЕСУ
В КОНТЕКСТІ
ЄВРОПЕЙСЬКОГО ВИБОРУ УКРАЇНИ

Збірник матеріалів

V Міжнародної конференції

До 20-річчя з дня створення
кафедри професійної освіти
КНУБА

(Київ, 17 листопада 2022 року)

Формат 60×84 1/16. Тираж 100 пр. Ум. друк. арк. 27,5. Зам. № 1188.

Видавець і виготовлювач ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ»

03150, Київ, вул. Предславинська, 28

Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб'єкта видавничої справи ДК № 4131 від 04.08.2011 р.